

Јавно мњење у Србији
Ставови према домаћем правосуђу
за ратне злочине
и Хашком трибуналу

Април 2005

Београдски центар за људска права

Методологија

•Реализација:

Теренско део истраживања реализован у априлу 2005. године

•Циљна популација:

18+ / Србија (без Космета)

•Узорак-величина: 1205

•Узорак-тип:

Троетапни случајни репрезентативни стратификовани узорак

•Узорак - етапе:

- Јединица прве етапе: територија бирачких места (ППС)
- Јединица друге етапе: Домаћинства (SRSWoR – random walk)
- Јединица треће етапе: Испитаници у оквиру домаћинства (SRSWoR Kish tablice)

•Тип истраживања:

Теренско истраживање, лицем у лице

•Постстратификација:

По полу, годинама и региону

•Грешка:

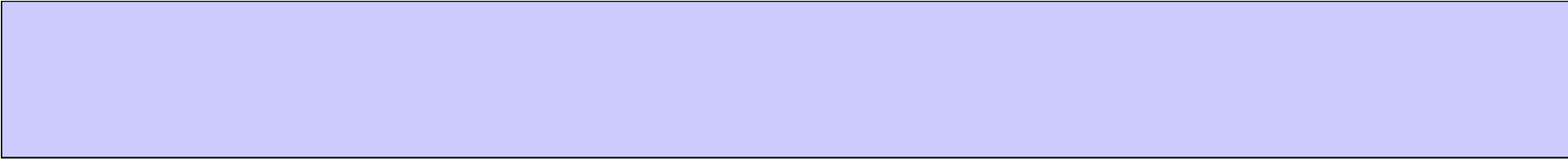
Ниво поузданости 95%, маргинална грешка за инциденцију одговора 50%, +/- 3% (+/-1.23% за инциденцију одговора од 5%)

Методологија

Ово истраживање је треће по реду, реализовано у размаку од две године, што је омогућило праћење промена у информисаности и ставовима грађана Србије према домаћем правосуђу за ратне злочине и Хашком трибуналу. У делу који се бави обавештеношћу и ставовима грађана према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ у последњој деценији 20. века, у циљу праћења промена, коришћени су и резултати истраживања јавног мњења Србије, “Истина, одговорност и помирење” које је “Strategic Marketing” реализовао за Б92 у мају 2001. године.

Садржај

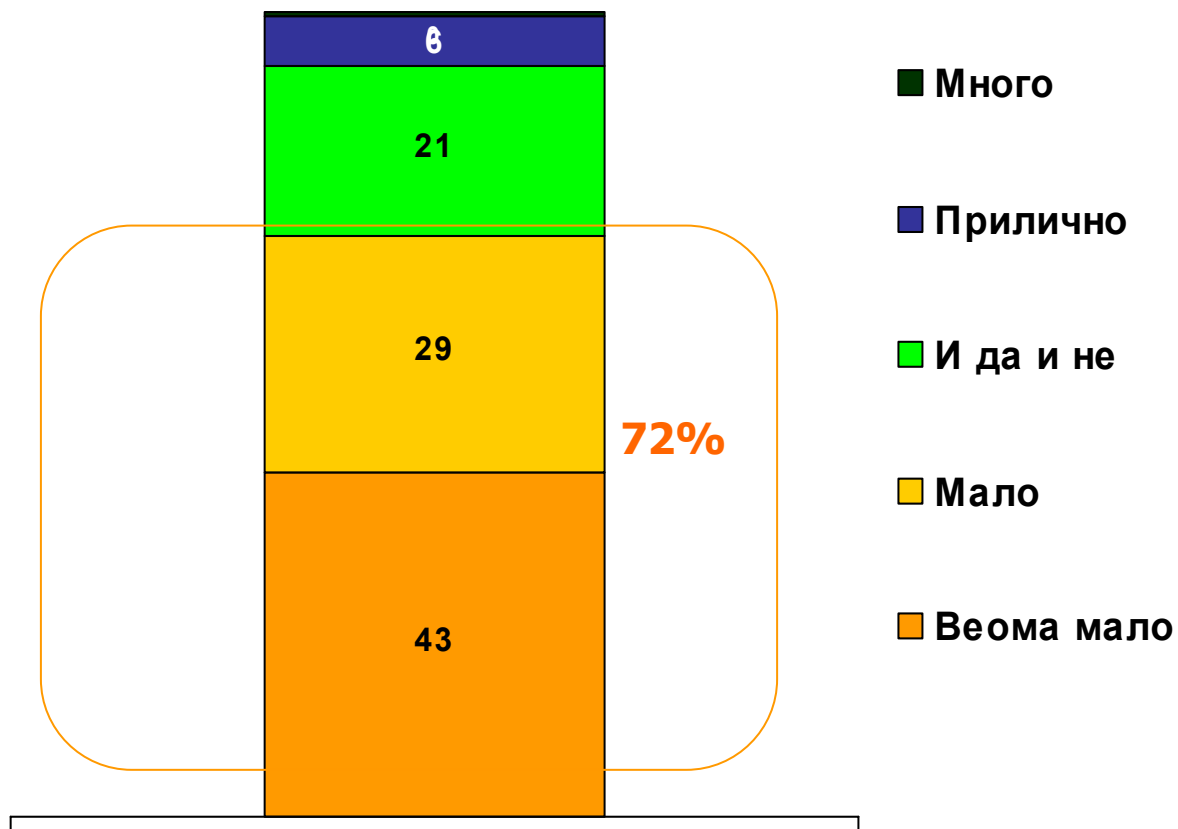
- Информисаност о раду Хашког трибунала и домаћег правосуђа за ратне злочине
 - Истина и одговорност: Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ у последњој деценији 20. века
 - Ставови према Хашком трибуналу
 - Ставови према домаћем судству за ратне злочине
 - Суочавање са истином и улога домаћег судства у њеном прихватању

Информисаност о раду Хашког трибунала и домаћег судства за ратне злочине

Информисаност о организацији и начину рада Хашког трибунала

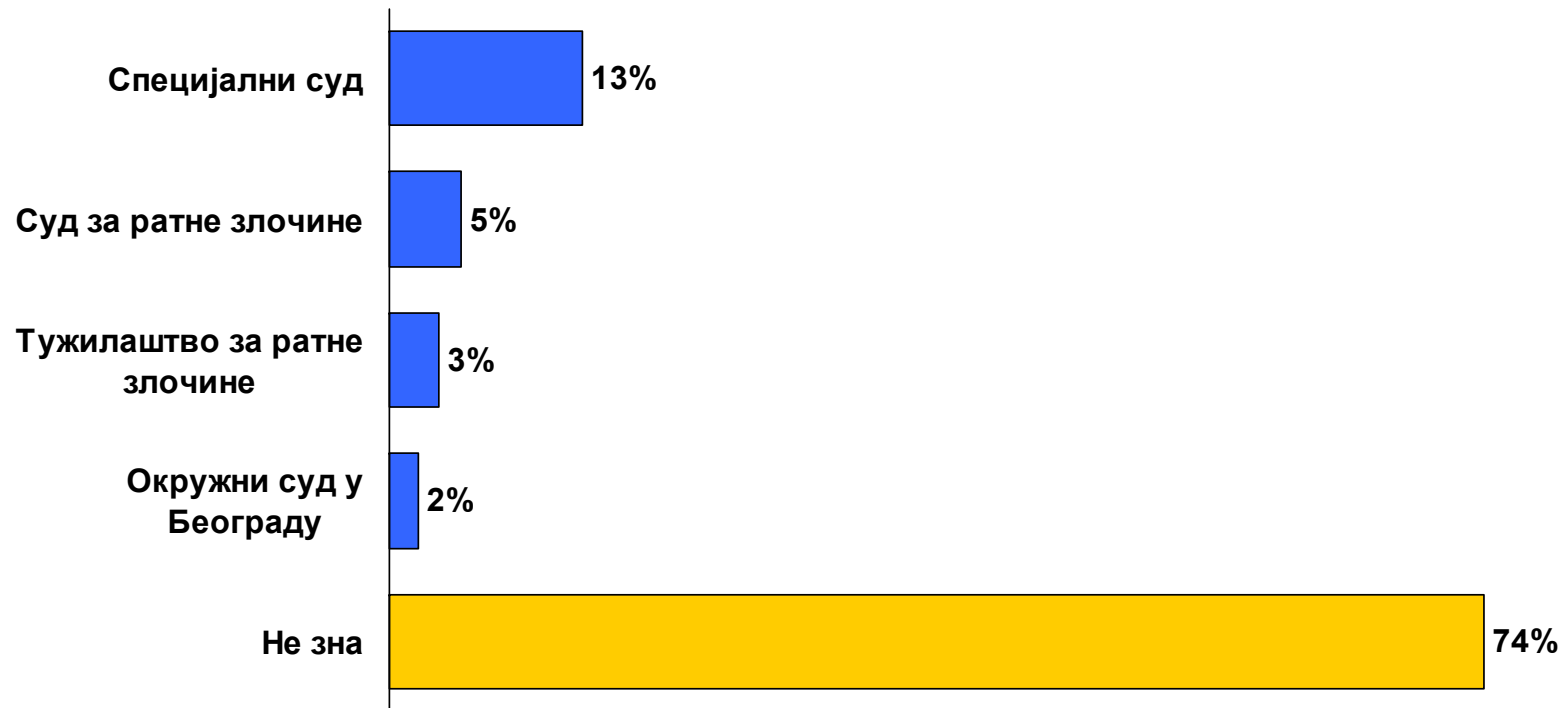
У којој мери бисте за себе рекли да сте упознати са организацијом и начином рада Хашког трибунала

Само 6% грађана сматра да је упознато са организацијом и начином рада Хашког трибунала, док 72% сматра да мало зна о томе

Информисаност о раду домаћег судства за ратне злочине

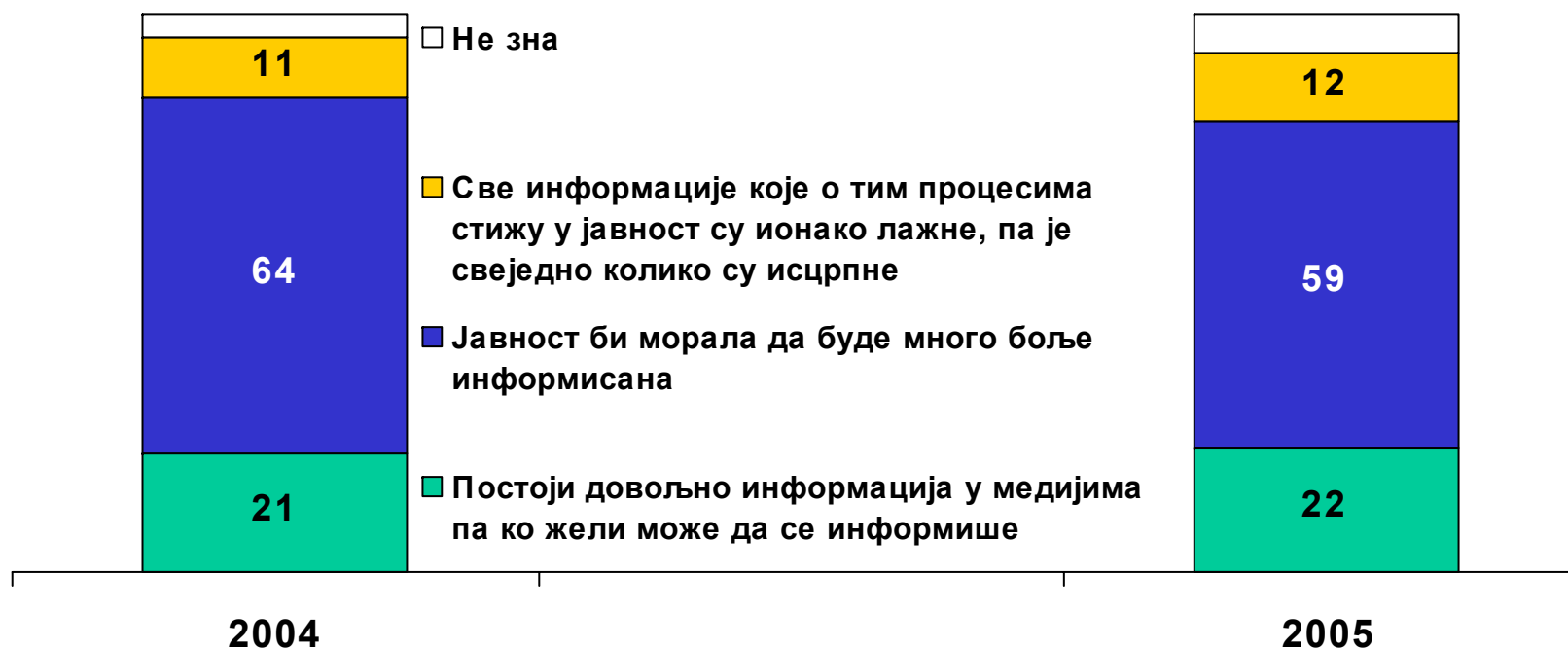
Да ли бисте могли да наведете неке домаће правосудне органе за суђење оптуженима за ратне злочине?

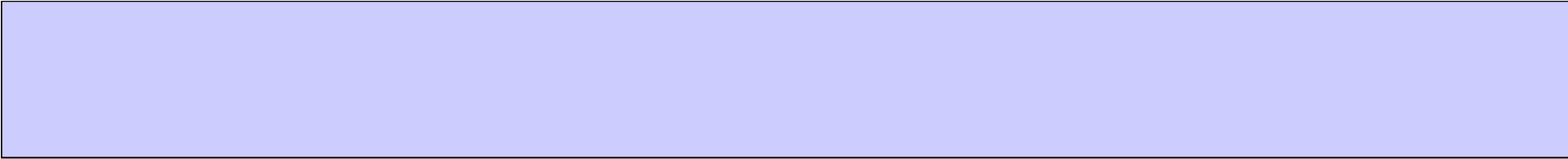
Већина грађана, 74% није могла да наведе ниједан домаћи правосудни орган за суђење оптуженима за ратне злочине

Информисаност о раду домаћег судства за ратне злочине

Да ли би јавност требала да буде више информисана о току суђења за ратне злочине пред домаћим правосуђем

Иако углавном не прате суђења за ратне злочине пред домаћим правосуђем, већина грађана сматра да би јавност требало да буде више информисана о току тих суђења.

Истина и одговорност: Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ у последњој деценији 20. века

Упознатост са догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

Догађаји везани за последње ратове на територији СФРЈ се заборављају

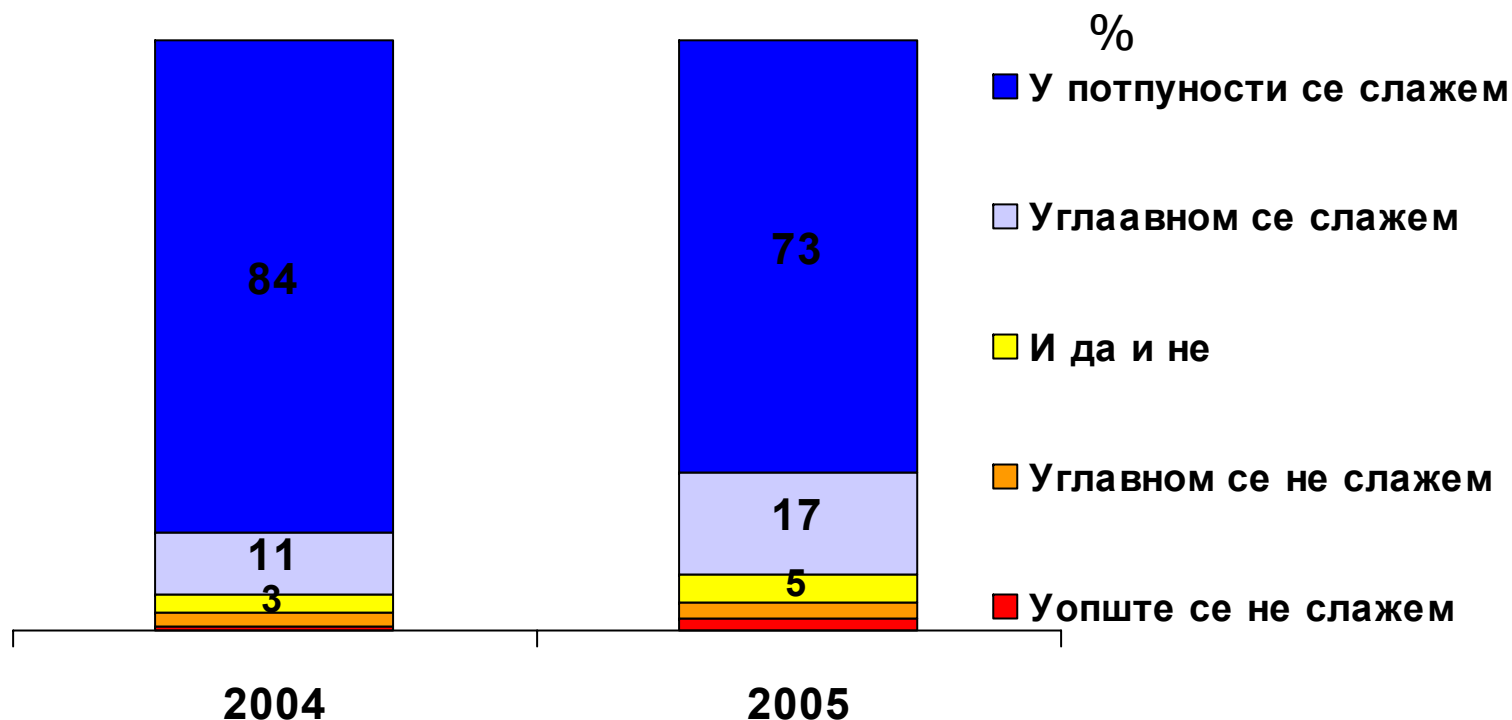
Упознатост са догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

Чак и када су за догађај чули, у односу на 2001 годину, све мање људи верује да су се они одиста догодили.

Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

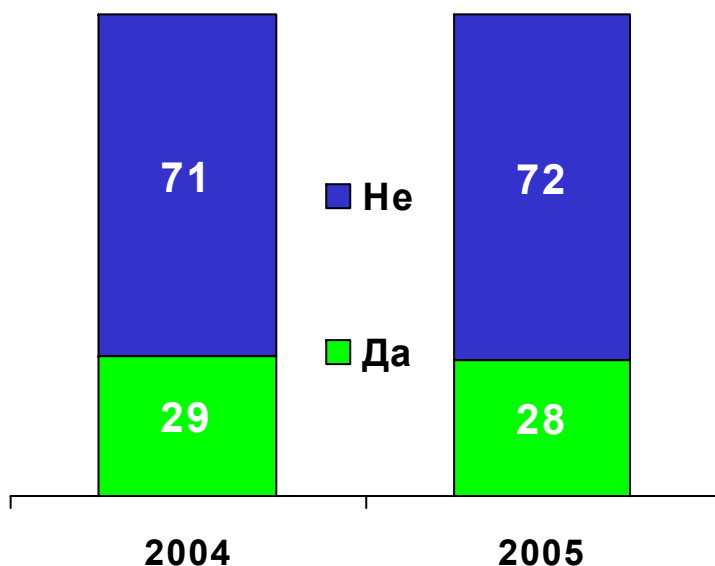
Ратни злочинац је злочинац без обзира на нацију коју припада

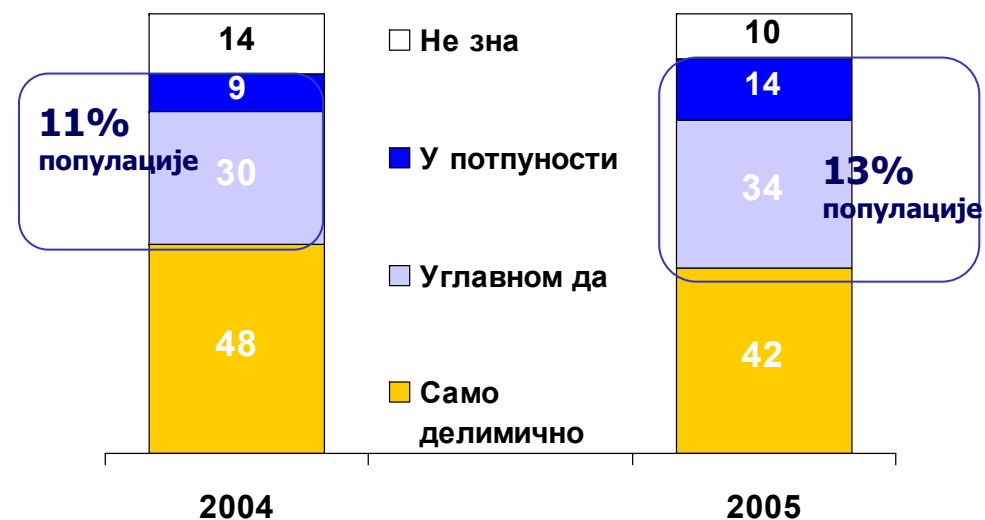
Велика већина грађана, 73%, потпуно се слаже са ставом да је квалификација ратног злочинца независна од нације којој припада, али се тај проценат смањило у односу на претходну годину. Ове године 17% грађана има бар мале дилеме у том погледу, 5% грађана је неодлучно, а још 5% се не слаже са таквим ставом

Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

Да ли сте чули за извештај Владе Републике Српске о злочинима у Сребреници?

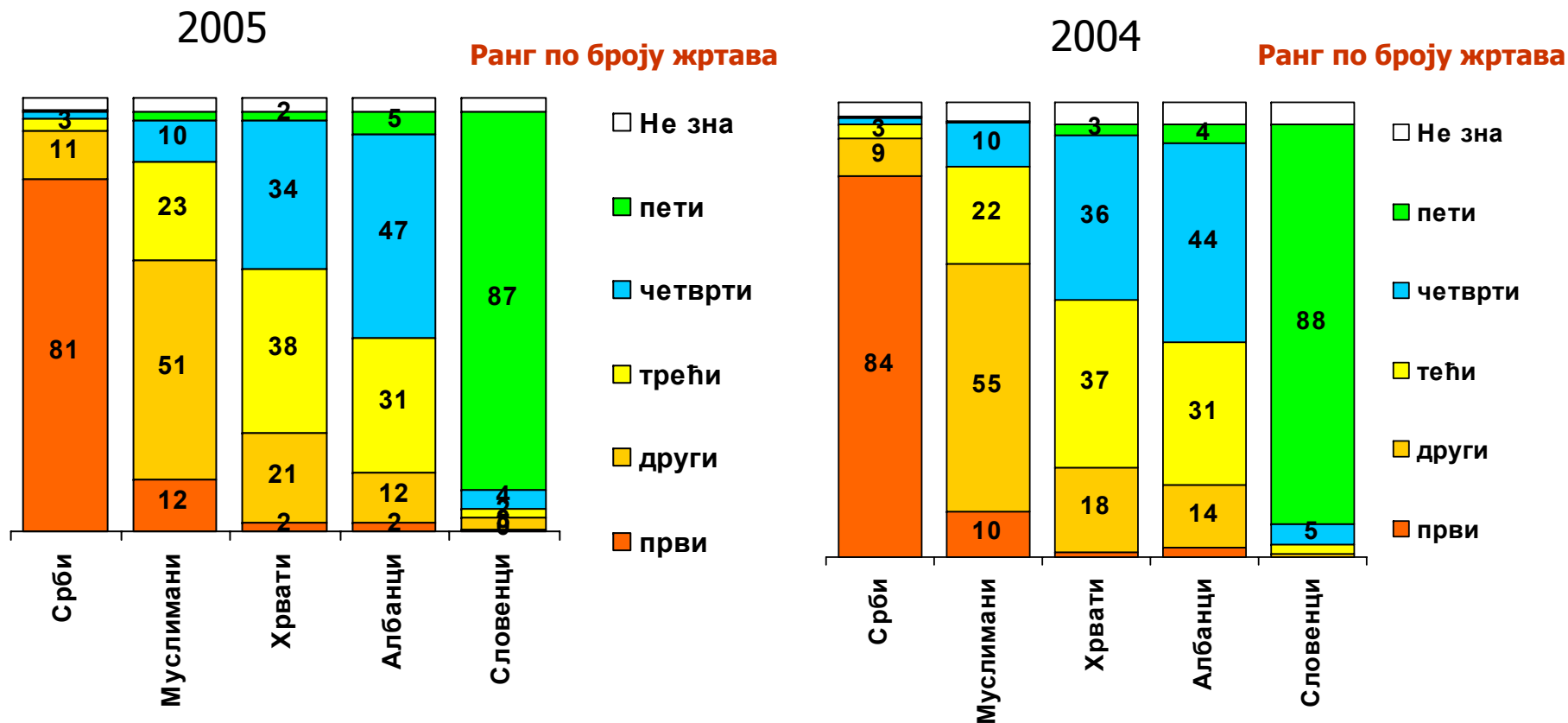
Колико тај извештај одговара ономе што се у стварности догодило?
Одговори 29% односно 28% грађана који су чули за извештај

Мање од трећине грађана чуло је за извештај Владе Републике Српске о злочинима у Сребреници, а од њих, мање од половине сматра да тај извештај одговара истини.

Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

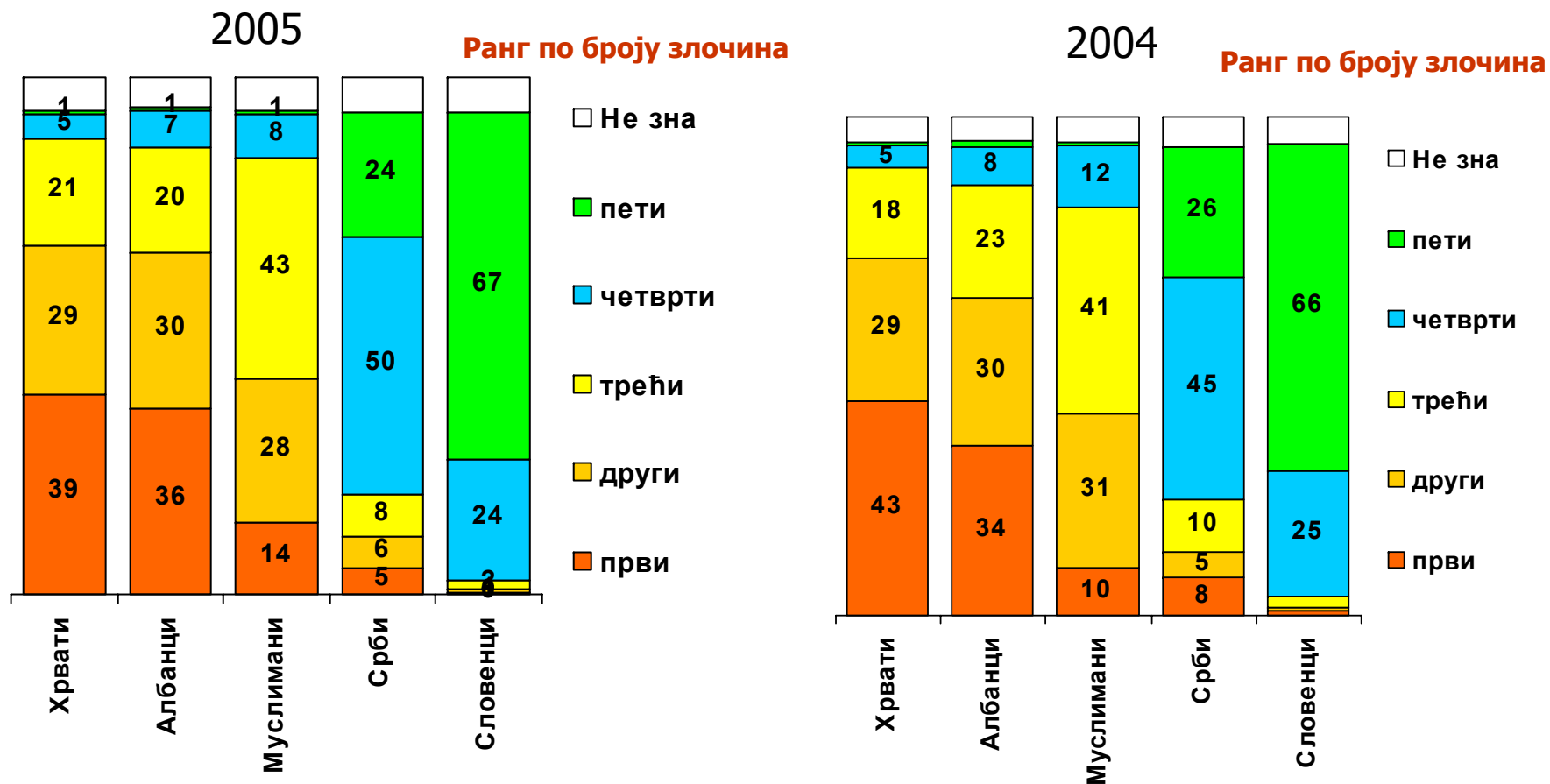
Ко је поднео највише жртава у ратовима на територији бивше СФРЈ 1991-1995

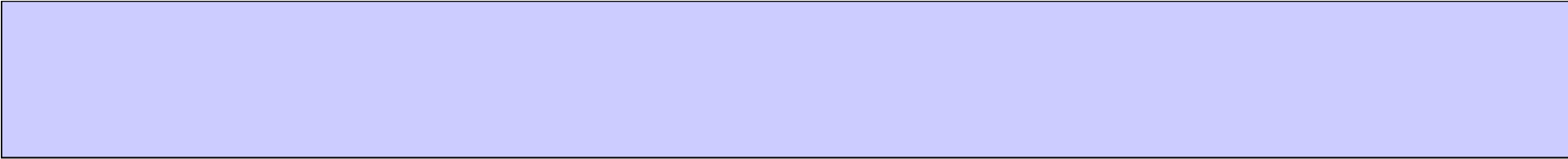
Срби су по мишљењу грађана поднели највише жртава, следе их Муслимани, Хрвати, Албанци па Словенци. Мишљење по том питању није се битније променило у односу на претходну годину

Упознатост и ставови према догађајима везаним за ратове на територији бивше СФРЈ

Ко је починио највише злочина у ратовима на територији бивше СФРЈ 1991-1995

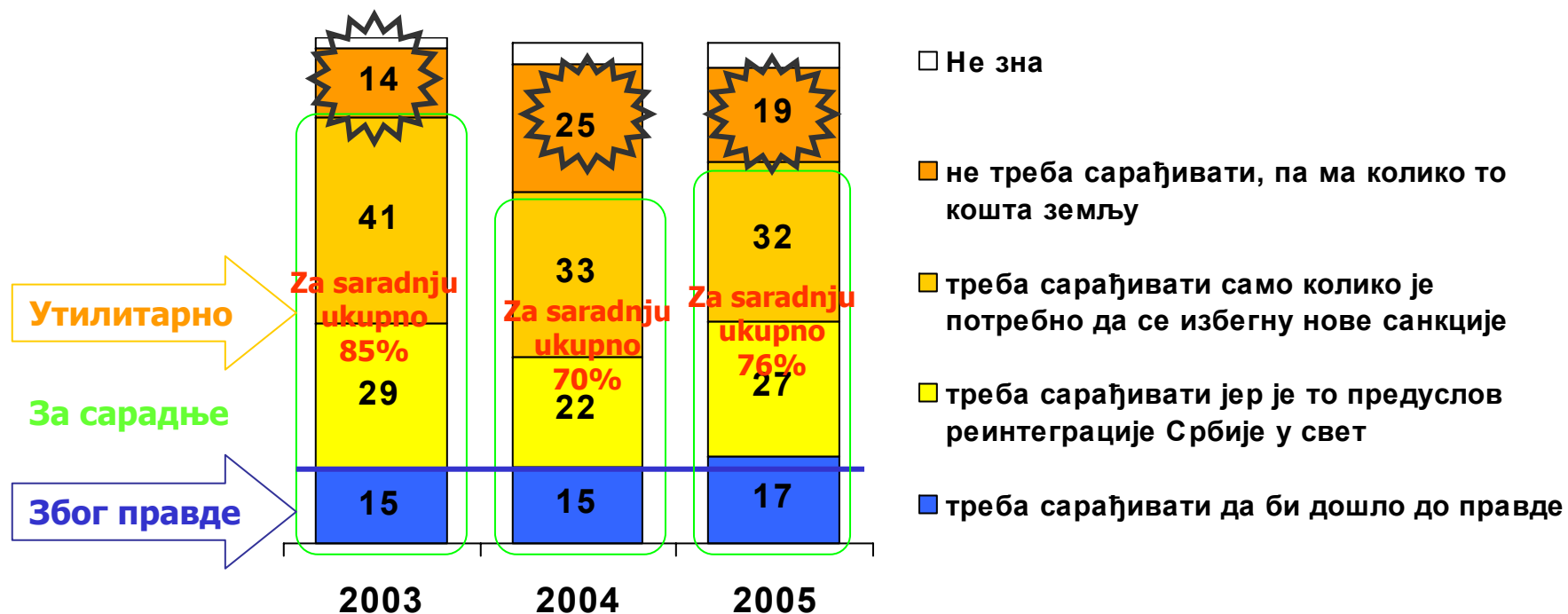
Срби су по мишљењу грађана (са изузетком Словенаца) починили најмање злочина: 74% сматра да су починили мање злочина од Хрвата, Албанаца и Муслимана, а од тога 24%, да су учинили мање злочина чак и од Словенаца. И ови ставови су без битнијих промена у односу на претходну годину.

Ставови према Хашком трибуналу: однос према сарадњи, поверење и опажање мисије Хашког трибунала

Ставови према Хашком трибуналу: Однос према сарадњи

Ставови према сарадњи Србије са Хашким трибуналом

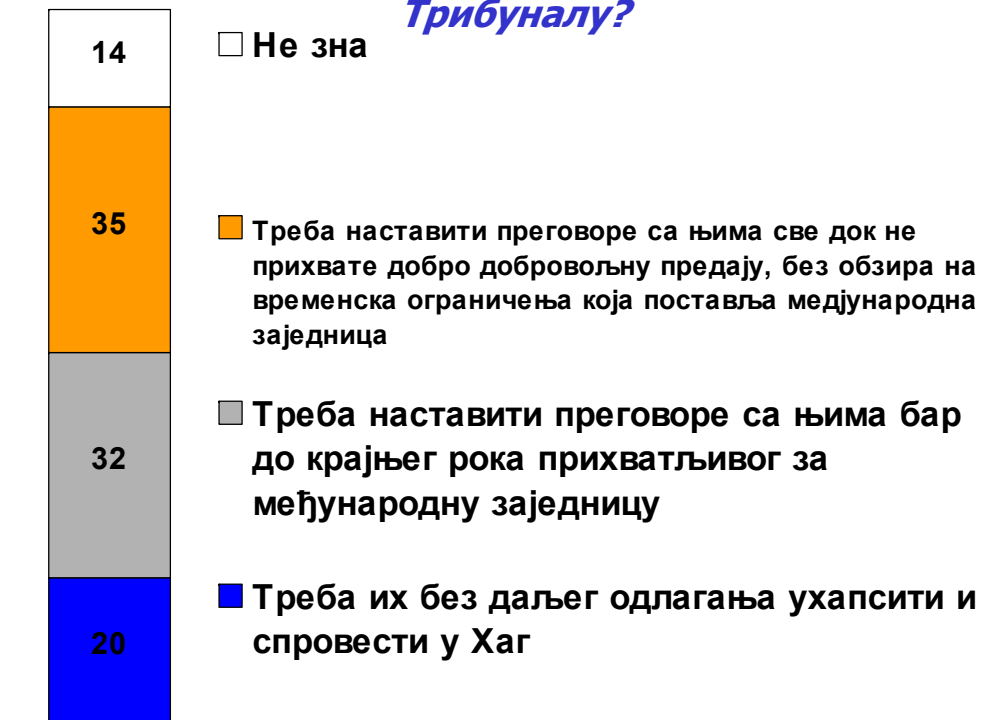
Процент грађана који сматрају да Србија треба да сарађује са Хашким трибуналом нешто је порастао у односу на прошлу годину, али је још увек знатно мањи него 2003. Опредељење за сарадњу већине грађана, 66% мотивисано је утилитарним разлозима – испуњењем услова за реинтеграцију Србије у свет и избегавањем санкција

Ставови према Хашком трибуналу: мотив оптуженика за добровољну предају

Шта је основни мотив Хашких оптуженика да се добровољно предају?

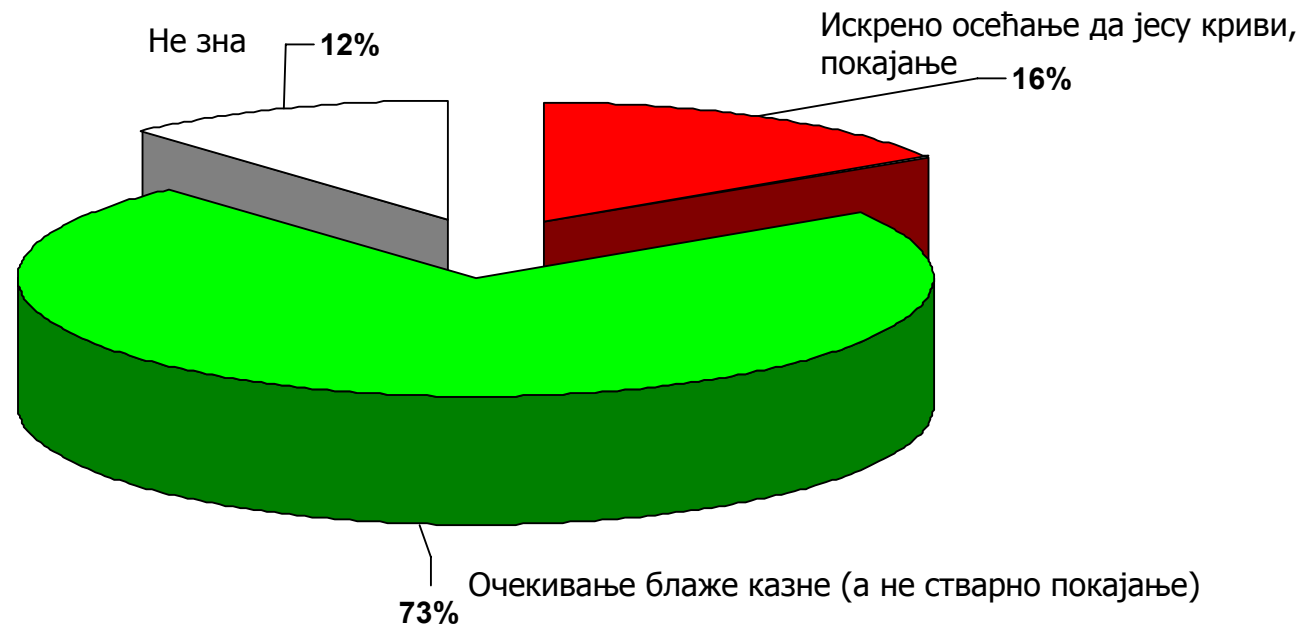
Шта би требало учинити са оптуженима који не желе да прихвате оптужницу и добровољно се предају Хашком Трибуналу?

Иако већина грађана сматра да је основни мотив за добровољну предају хашких оптуженика притисак Владе Србије због испуњења обавеза, тек сваки пети грађанин сматра да оне који одбијају да се добровољно предају треба ухапсити и спровести у Хаг

Ставови према Хашком трибуналу: мотив оптуженика за признање кривице

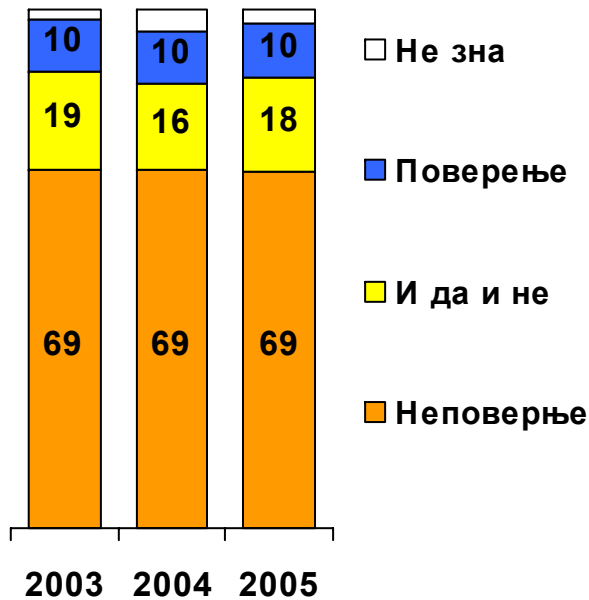
Шта је основни мотив Хашких оптуженика за признавање кривице?

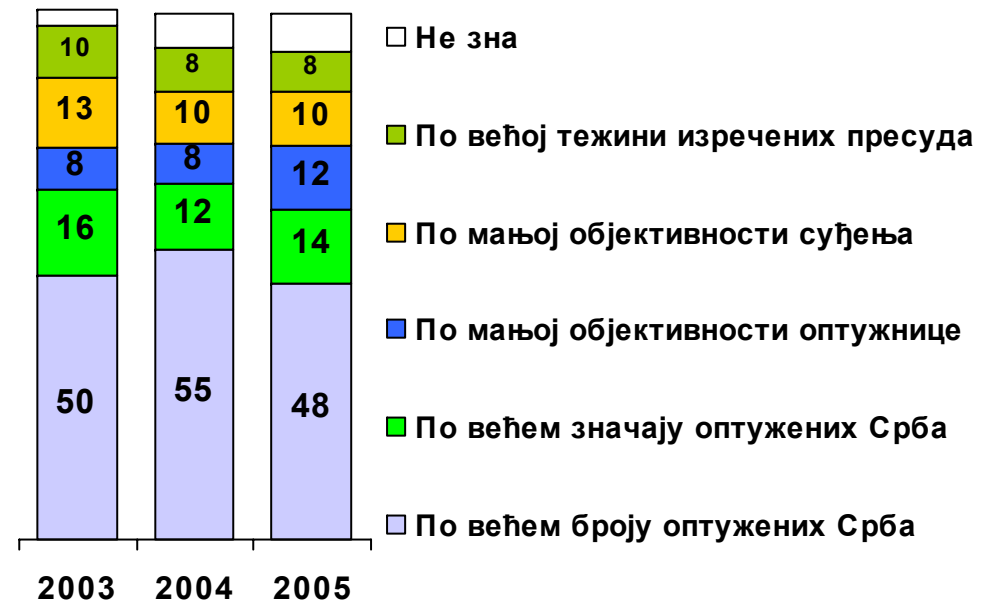
Већина грађана, 73%, сматра да је основни мотив хашких оптуженика који су признали кривицу очекивање блаже казне, а не искрено покајање

Ставови према Хашком трибуналу: поверење у непристрасност

Поверење да ће Хашки трибунал судити оптуженим српске националности непристрасно и само на основу утврђених чињеница

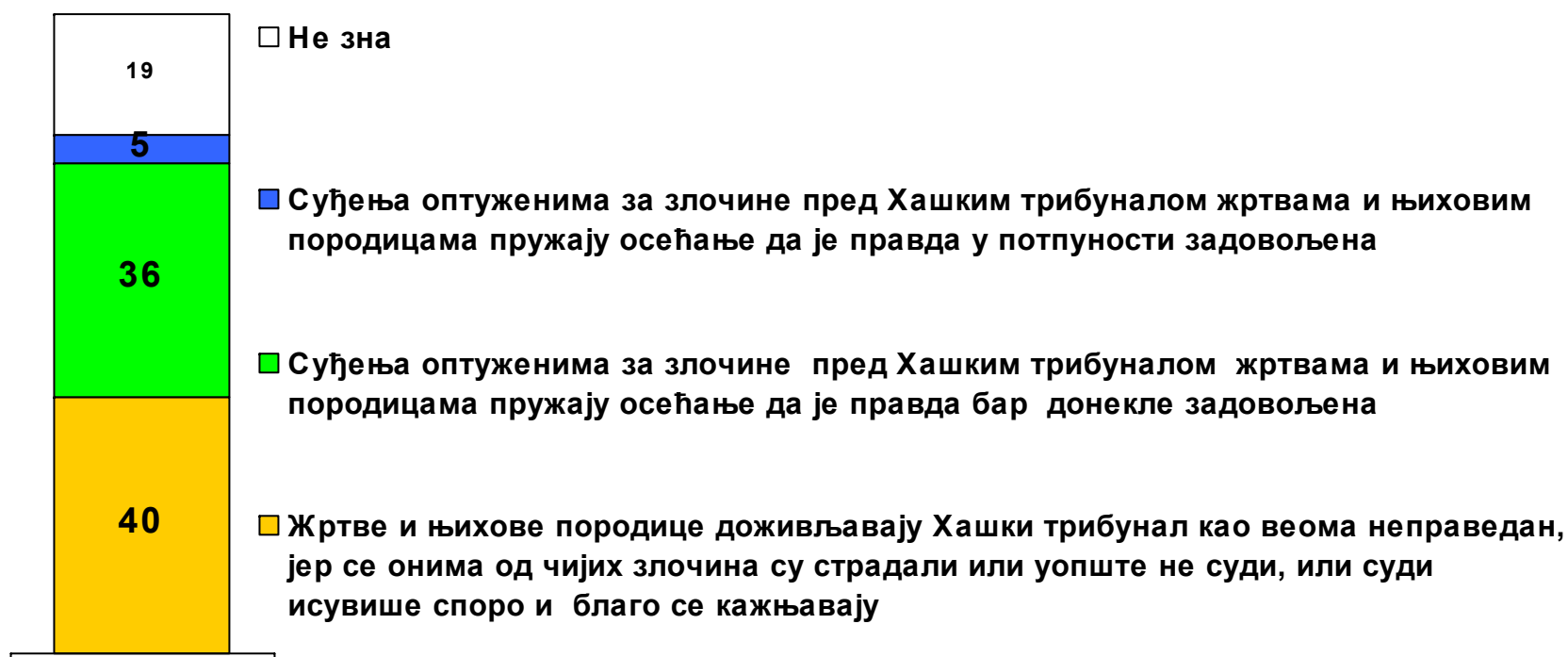
У чему се највише огледа пристрасност Хашког трибунала према оптуженим Србима у односу на остале националности
Одговори дела популације који сумња у непристрасност Хашког трибунала

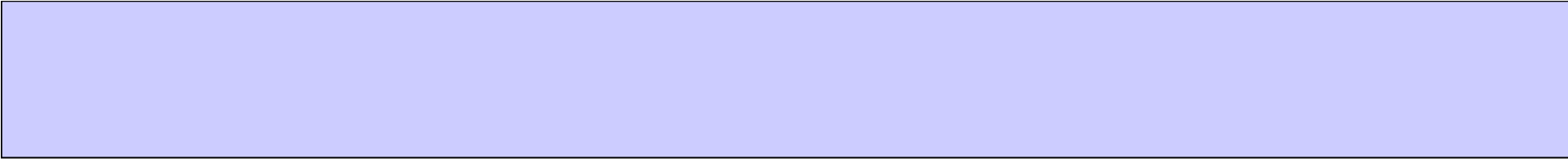
Више од две трећине популације доследно сматра да Хашки трибунал оптуженима српске националности суди пристрасно, а као најчешћи разлог за овакво мишљење наводи се већи број оптужених Срба

Опажање доживљаја хашких суђења од стране жртви ратних злочина и њихових породица

Како суђења пред Хашким трибуналом делују на жртве ратних злочина и њихове породице

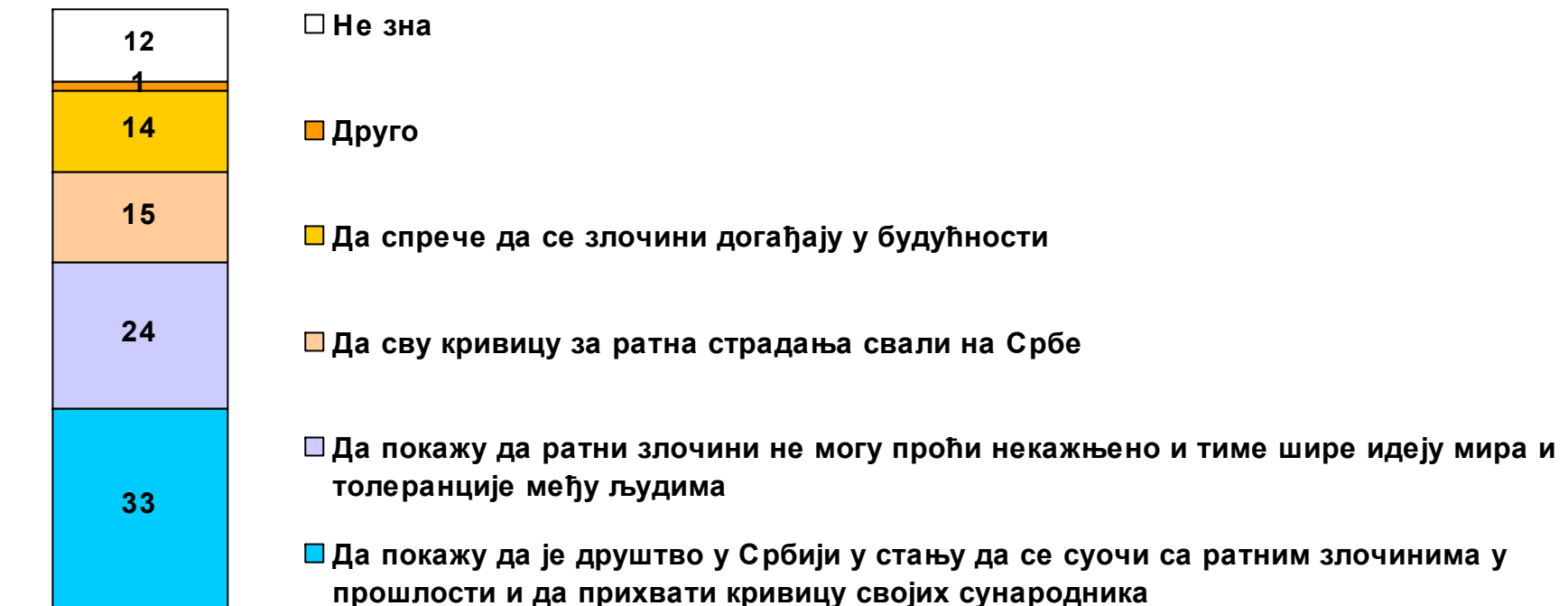
Најчешће уверење грађана јесте да жртве и њихове породице доживљавају Хашки трибунал као веома неправедан (40%), али ипак, тек нешто мањи проценат грађана (36%) сматра да судјења оптуженима жртвама и њиховим породицама пружа осећање да је правда бар донекле задовољена.

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

Опажање мисије судјења за ратне злочине пред домаћим судовима

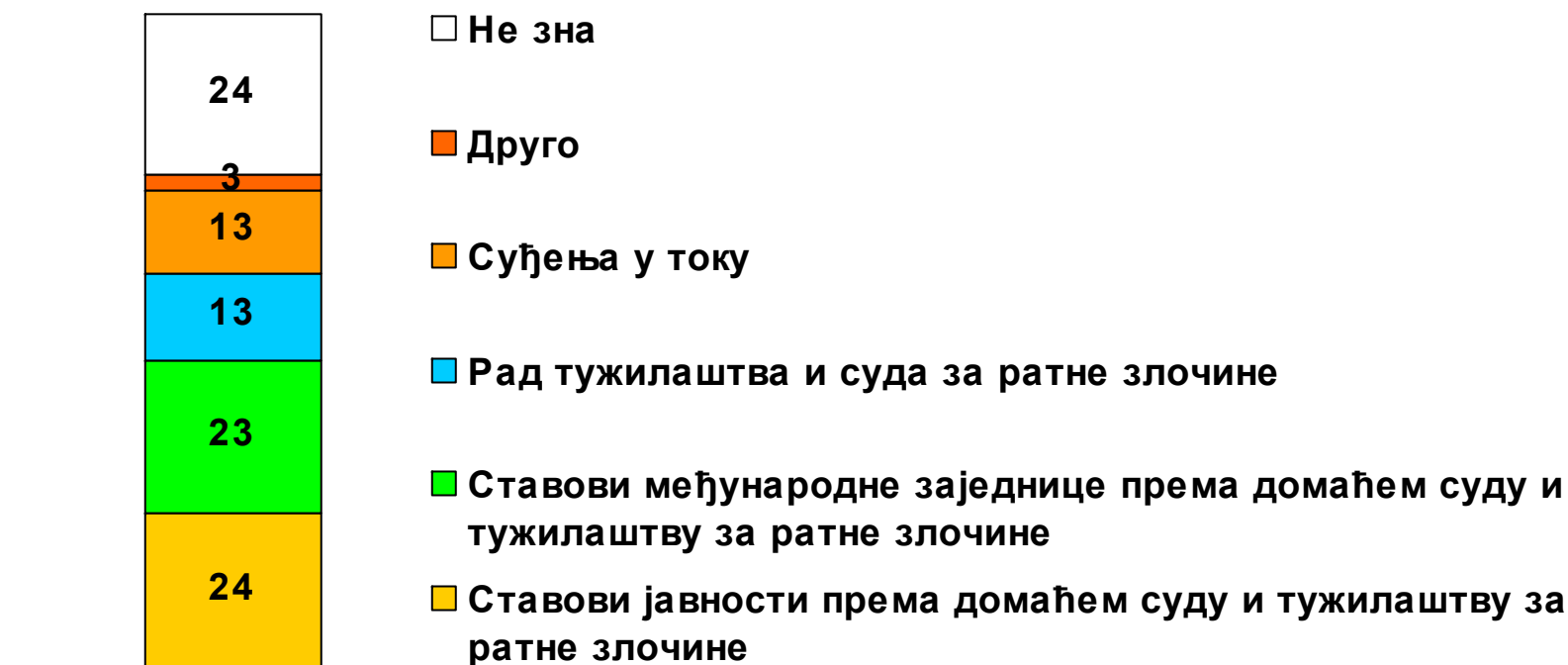
Шта мислите да је првенствена сврха суђења за ратне злочине пред домаћим судовима

Грађани су подељени у мишљењу о првенственој сврси судјења за ратне злочине пред домаћим судовима. Најчешћа уверења су да је сврха судјења да покажу да је друштво у Србији у стању да се суочи са ратним злочинима прихвати кривицу својих сународника (сваки трећи грађанин) и да покажу да ратни злочини не могу проћи некажњено, те тако шире идеју мира и толеранције (сваки четврти грађанин).

Опажање мисије судјења за ратне злочине пред домаћим судовима

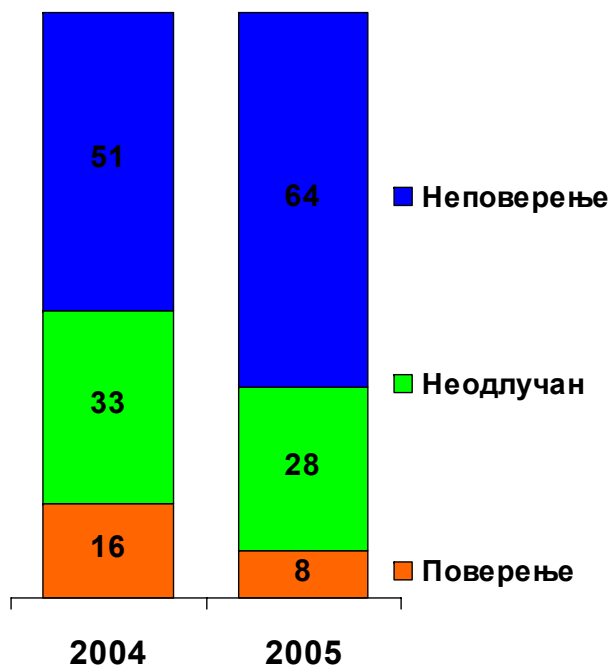
Шта је највише утицало на грађане да формирају изречени став о сврси суђења за ратне злочине пред домаћим судовима

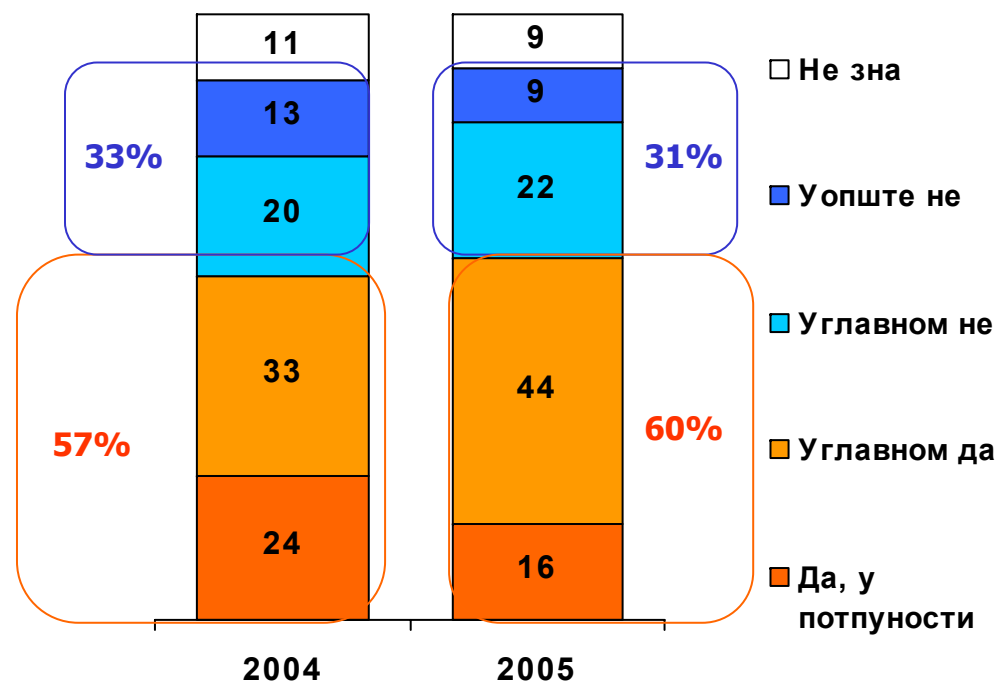
На формирање мишљења грађана о сврси судјења за ратне злочине пред домаћим судовима су утицали ставови јавности и међународне заједнице према домаћим судовима за ратне злочине И уодредјеној мери рад тих институција.

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

Поверење у институцију судства у Србији

Да ли је наш правосудни систем спреман за суђење оптуженима за ратне злочине?

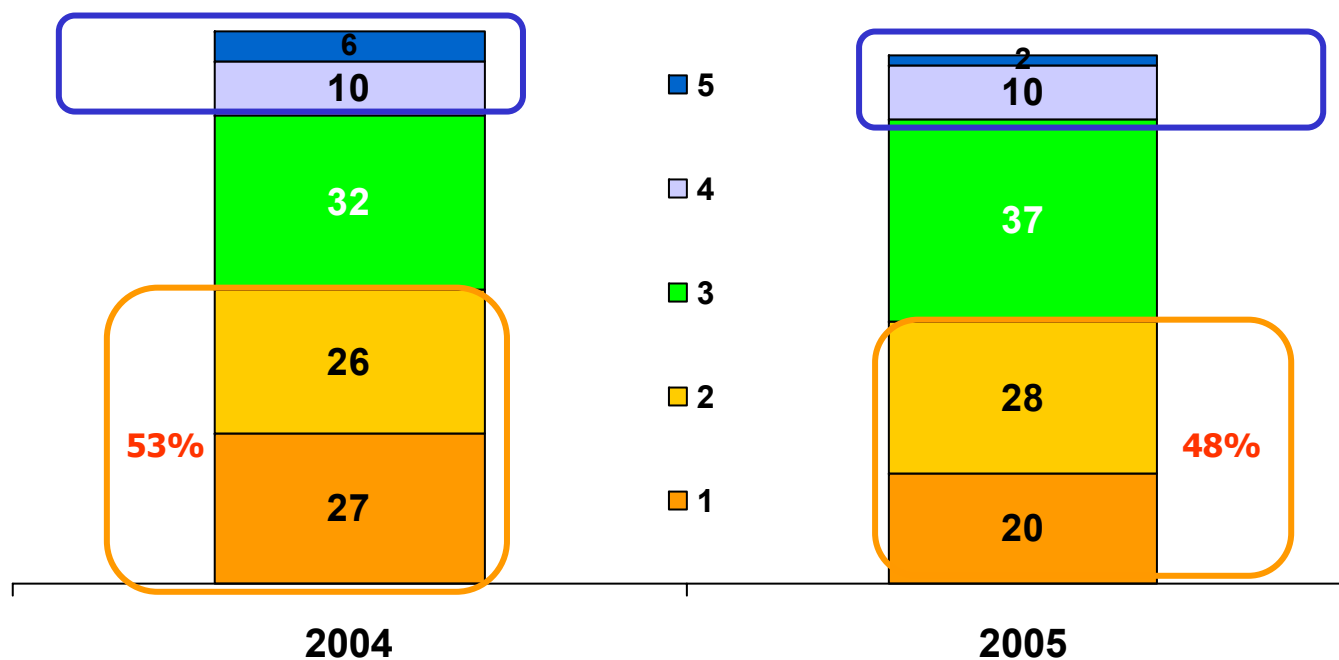
Иако је поверења у институцију судства у Србији још мање него претходне године, тако да само 8% грађана има поверења у судство, када су у питању судјења за ратне злочине, онда још већи проценат грађана него претходне године, 60%, сматра да је наш правосудни систем спреман за судјење оптуженима.

Информисаност о раду домаћег судства за ратне злочине

Оцена досадашњег тока суђења за ратне злочине пред домаћим судовима?

Оцене дела популације која бар повремено прати суђења

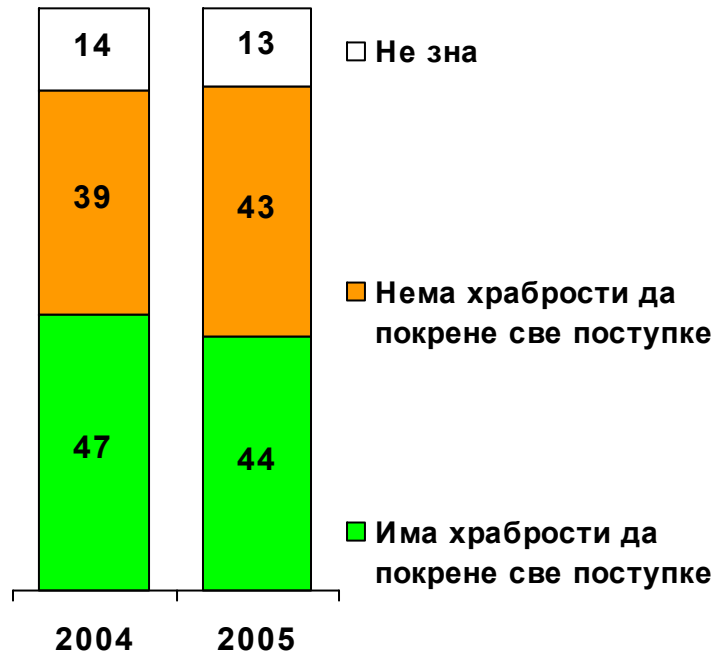
(2004=24%. 2005=23%)

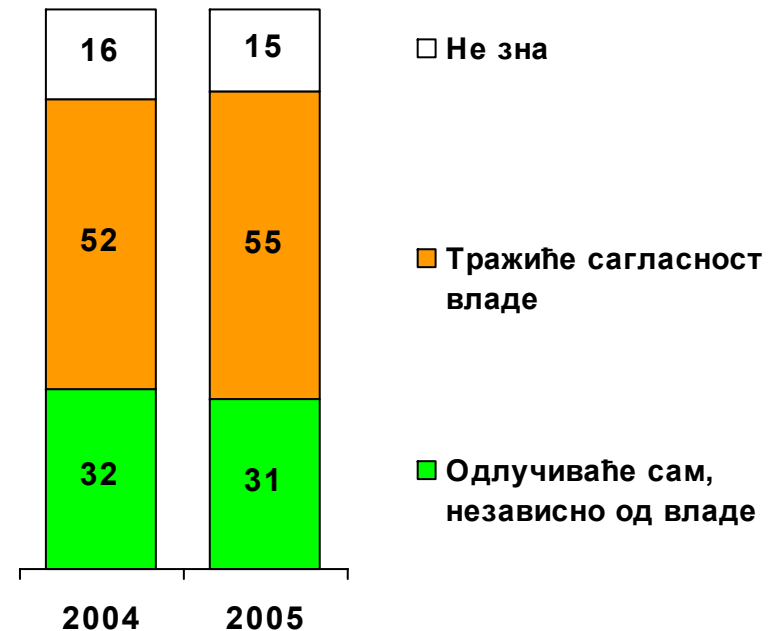
Скоро половина оних који бар донекле прате суђења за ратне злочине пред домаћим судовима, досадашњем току суђења дају најниже оцене (1 и 2), само 12% даје високе оцене (4 и 5).

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

Да ли мислите да Тужилаштво за ратне злочине има храбрости да покрене све поступке за ратне злочине?

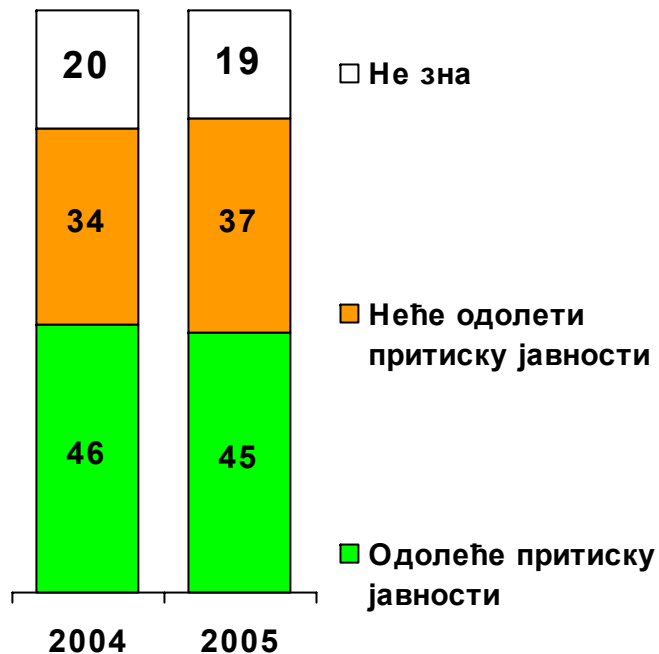
Да ли ће тужилац за ратне злочине бити независан у поступку или ће бити изложен политичким притисцима?

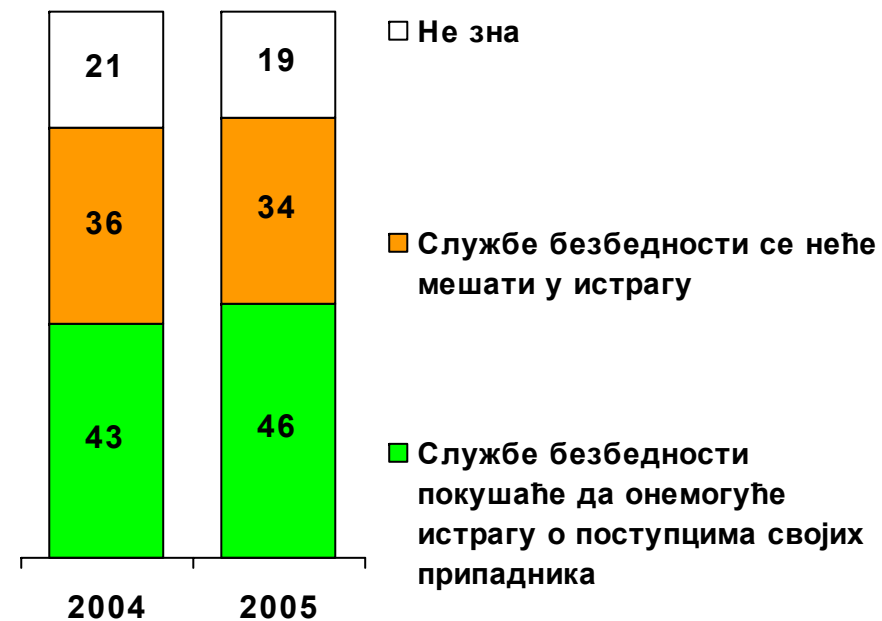
Иако већина грађана (60%) сматра да је наш правосудни систем спреман за судјења за ратне злочине, мање од половине грађана (44%) сматра да би Тужилаштво имало храбрости да покрене све поступке, а мање од трећине (31%) да би тужилац био независан у својим одлукама

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

Да ли ће судије посебног одељења Окружног суда за ратне злочине одолети притиску јавности и јавног мњења током поступака који трају и поступака који тек треба да почну?

Да ли ће службе безбедности покушати да онемогуће истрагу у односу на своје припаднике?

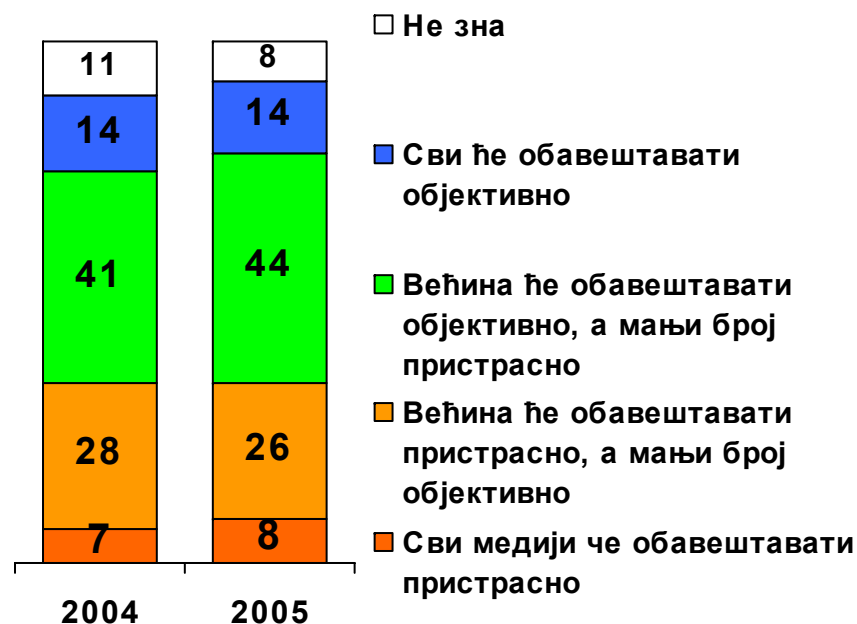
Мање од половине грађана, 45%, сматра да би судије одолеле притиску јавности, а 46% чак сматра да би службе безбедности покушале да онемогуће истрагу о својим припадницима

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

Да ли ће пресуде пред домаћим судовима за ратне злочине бити пристрасне у односу на националност окривљеног: ако је Србин, ако је Хрват, ако је Бошњак, ако је Албанац

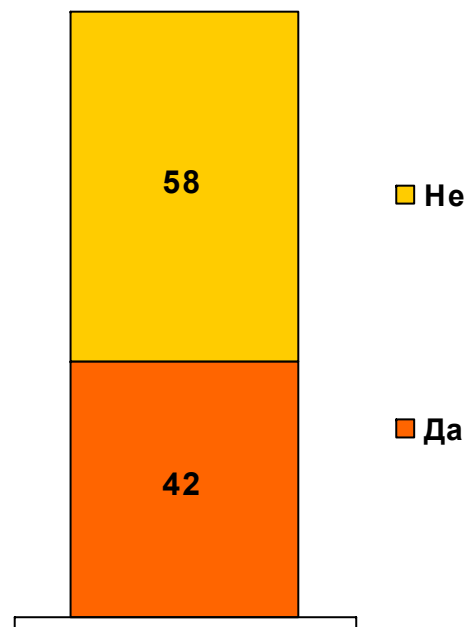
На који начин ће медији обавештавати о поступцима пред посебним одељењем Округног суда за ратне злочине

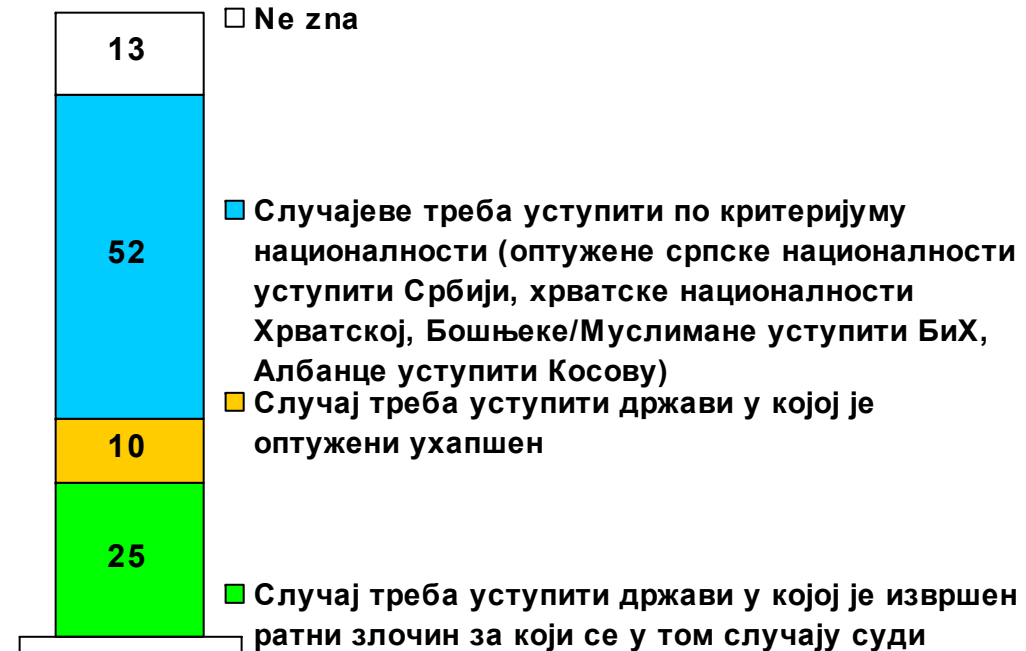
Већина грађана, 54%, верује да на пресуде неће утицати националност оптуженог, а 15% да ће пресуде чак бити строжије према Србима. Више од половине популације верује да ће медији, или бар већина њих, обавештавати објективно (58%)

Ставови према домаћем судству за ратне злочине

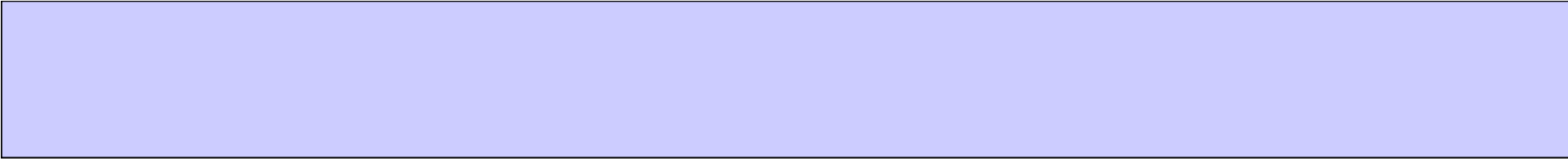
Да ли сте чули да ће неки случајеви који су сада пред Хашким Трибуналом, бити уступљени домаћем суду за ратне злочине?

Који критеријуми би требало да буду примењени приликом уступања случајева?

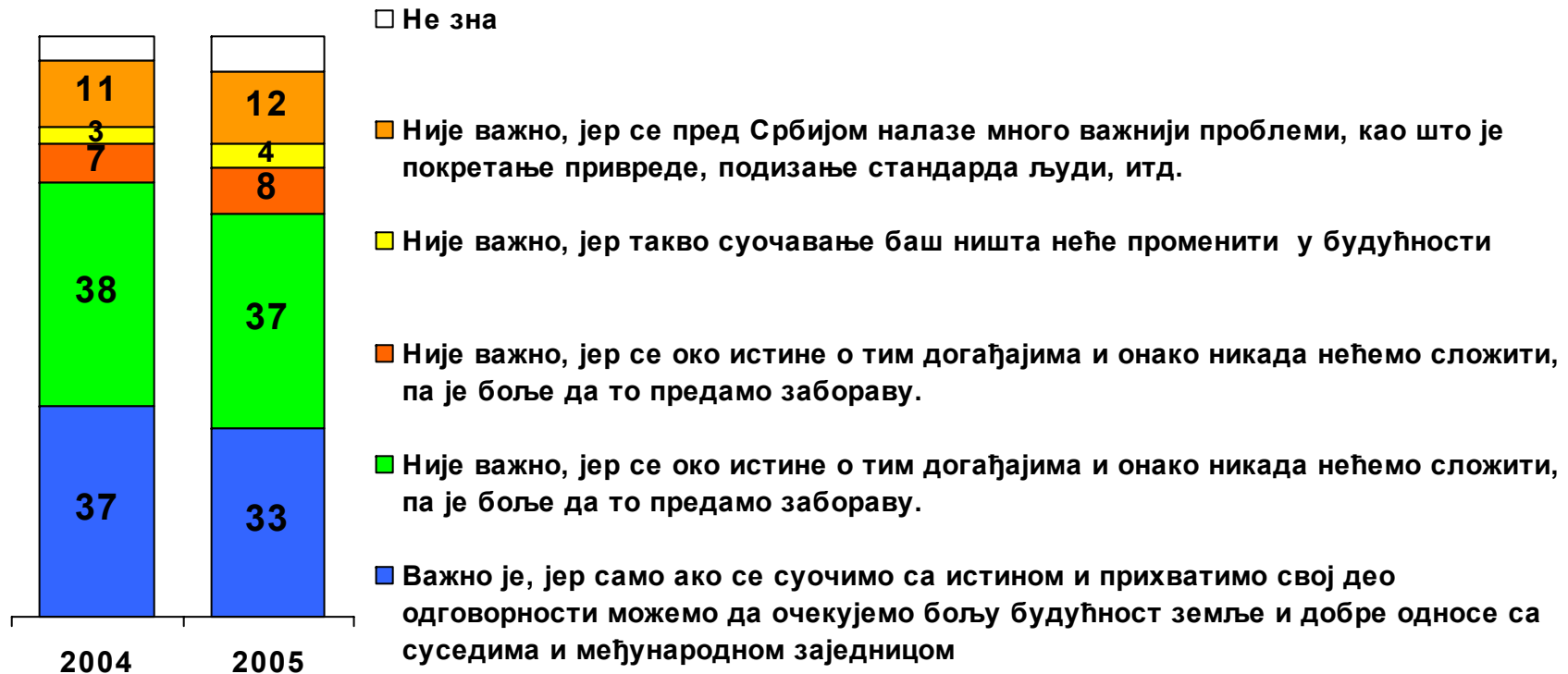
Више од половине грађана није знало да ће неки случајеви бити уступљени домаћем суду за ратне злочине. Већина грађана сматра да би у случају уступања требало применити критеријум уступања по националности

Суочавање са истином и улога домаћег судства у њеном прихватању

Суочавање са истином и улога домаћег судства у њеном прихватању

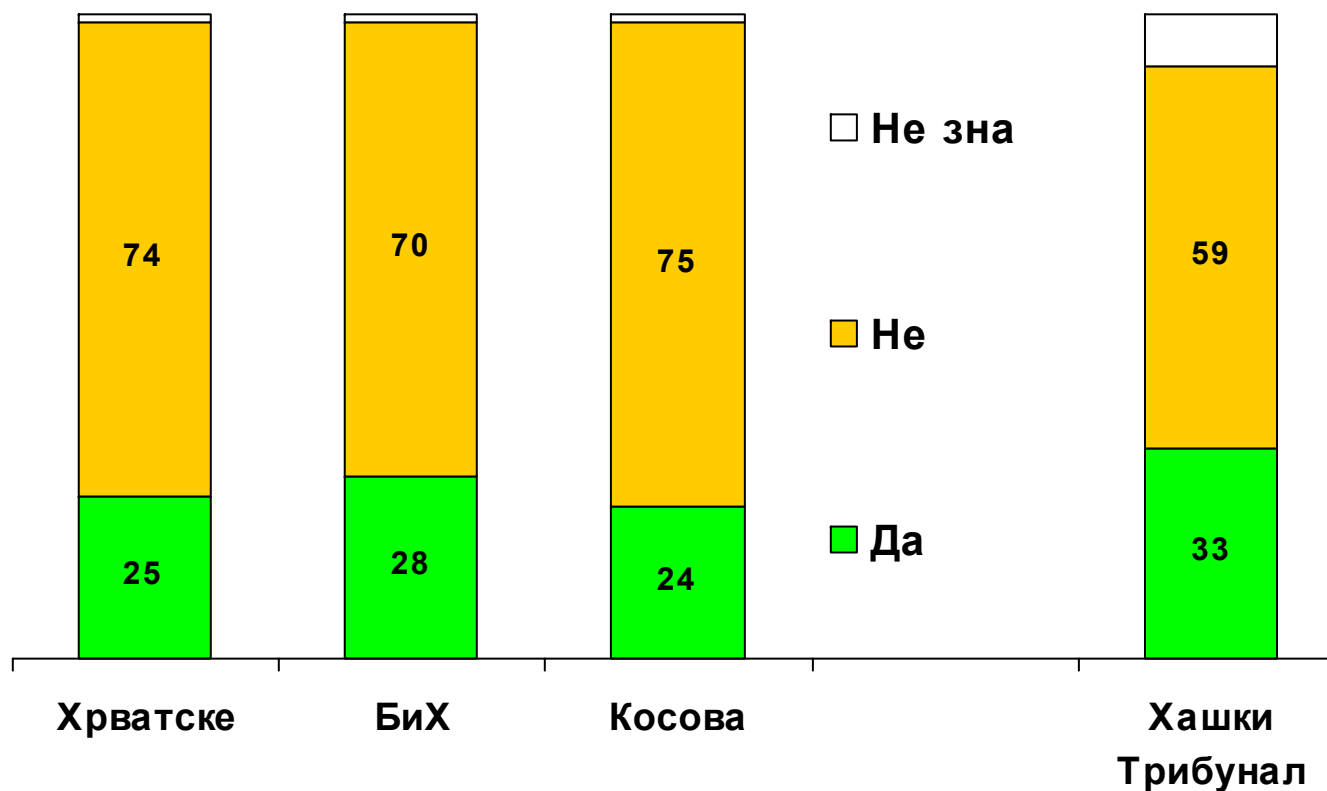
Да ли је суочавање са догађајима у ратовима у бившој СФРЈ важно за будућност земље?

70% грађана сматра да је суочавање са догађајима у ратовима у бившој СФРЈ важно за будућност земље, али већи део њих, 37%, сматра да је то зато да бисмо показали да Срби нису криви за злочине који им се приписују, док 33% сматра да самом суочавањем и прихватањем истине можемо да обезбедимо бољу будућност земље и добре односе са међународном заједницом

Суочавање са истином и улога Хашког и домаћег судства у њеном прихватању

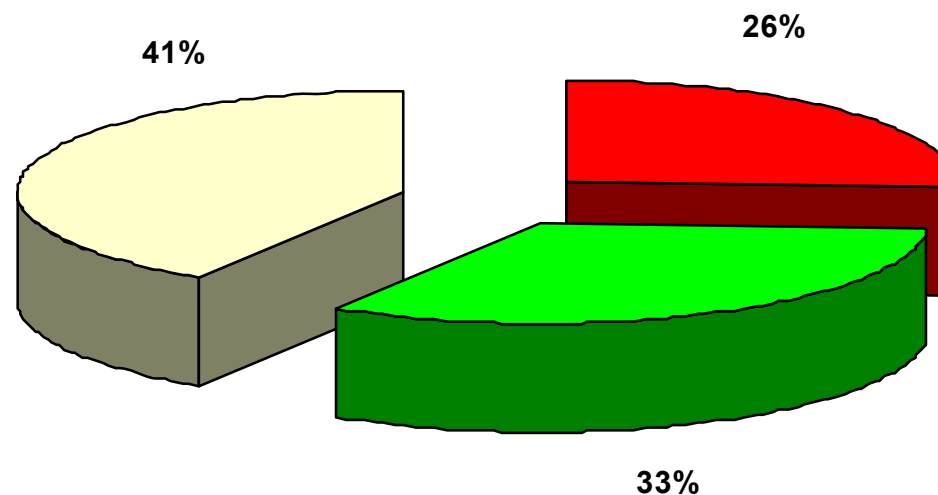
Да ли би били спремни да сведочите пред судовима суседних земаља и судом Косова?

Још мањи број грађана сведочио би пред судовима Хрватске, БиХ и Косова, него пред Хашким трибуналом

Суочавање са истином и улога Хашког и домаћег судства у њеном прихватању

Да ли ће по вашем мишљењу судјења пред домаћим судовима допринети процесу помирења?

Тек сваки четврти грађанин сматра да ће судјења пред домаћим судовима допринети процесу помирења, а чак 41% не зна какве би последице на процес помирења ова судјења могла да имају